

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy iven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját az Ev. Órálló szerkesztősége címére Rákoskeresztur Pest megye, kell küldeni. — A bel- és külmiszióra vonatkozó közlemények Scholtz Ödön lelkész, rovatvezető címére Ágfalvára (Sopronmegye) küldendő. ☒ ☒ ☒ ☒

FELELŐS SZERKESZTŐ:
NOSZKÓ ISTVÁN
rákoskereszturi lelkész.

☒ Főmunkatárs: ☒
SCHOLTZ ÖDÖN ágfalvi lelkész.

A lap ára: Egész évre 12 K

Félévre 6 K

Negyedévre 3 K

Egyes szám ára 40 fillér.

☒ Hirdetés ára oldalanként 40 korona. ☒

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: **Egyezés egyenetlenséget szült.** Sipos András. — CIKKEK: **Kérelem és felhívás.** Krupecz István. — **Belélet.** — **Pályázatok és hirdetések.**

Egyezés egyenetlenséget szült.

A „Dunántuli Prot. Lap“ 22-ik számában Predikátor által irt közlemény kapcsán elsősorban is állapítsuk meg röviden és utoljára a következőket: A nagygerezdsi egyezés az életben, az érző és gondolkodó, tehát nem a papiros-életben, megszűnt harmónikusán lüktető életnek, megszűnt egyezésnek lenni. A lelkekben vagy összetört valami, vagy pedig a lelkek, a két felekezeti ember lelkei más és más irányban nevelődven, a nagygerezdsi egyezés rájuk nézve kötelezettségeket rovó betű formái idegenek, feszélyezők, kényszerubbonyok lettek. Így állván a dolog, merő szórszálhasogatás tovább bajlódni ezzel az egyezséggel, mely lepton-nyomon csak egyenetlenséget szül. Végezni kell vele röviden, mert hiszen nagyon sok szívben ugyis már halott. Inkább a formákat dobjuk el, inkább ne kényszerítsük az embereket az őket feszélyes formák betartására, semhogy a formák lelketlen megtartásával a lelkeket idegenítsük el egymástól. Csak ennyit erről az egyezségről és semmi többet.

Azonban az „Evang. Órálló“ szempontjából, ujsági becsülete szempontjából másodsorban, de fontosság szempontjából, elsősorban az említett lap Predikátor által irt cikkére van még megjegyezni valónk.

Predikátor a szóban forgó lap általa irt cikkében azt mondja, hogy az „Evang. Órálló“ a nagygerezdsi egyezés körül folytatott viták s közlemények alkalmával „sokszor vádoló, sokszor sértő bírálat tárgyává teszi“ a „felhozott esetek keretében“, református egyházunk lelkészeinek és egyházközségeinek az evang. egyháztagok irányában való eljárását.

Az „Evang. Órálló“-t nem védem ezekkel a kijelentésekkel szemben. Nincsen rá szüksége,

csak a következő megjegyzéseket szögezem le: Az Órálló egyes lelkészek, vagy nem lelkészek által beküldött konkrét eseteket közölt le annak a bizonyítására, hogy a gerezdsi egyezés nem tartatik be ref. részről azokban a felsorolt esetekben. Következtetést is vont le ez esetek alapján, véleményt is nyilvánított ezek alapján.

A Predikátor nem mondja azt, hogy *hamisan* vádol az Órálló, vagyis nem vonja kétségbe azt, hogy az Órálló igazat beszél. Ha már most egy lap bizonyos hozzá beérkezett közleményekből, melyeket valóknak el kellett fogadnia, ha csak meg nem akarja sérteni munkatársainak egyéni szavahitelét, következményeket von le, véleményt nyilvánít, akkor igenis vádolhat, mert vádjai igazak, vádjai az igazság szent jegyét viselik magukon. Vádjai nem lévén tehát hamisak, engedelmet kérek, de ki kell jelentenem, hogy az Órálló *nem sért*, hanem a Predikátor sért, mert azzal, hogy az Órállóról azt mondja, hogy sértő bírálatot mond, végső elemzésben azt nyilvánítja ki, hogy az Órálló nem beszél igazat, mert hiszen csak az igazságtalanság, a valótlanosság sérthet, de igazság az talán még sem sérthet, még sem bánthat ma már. Mivel pedig Predikátor az Órálló által közölt eseteket hamis vádaknak sem nem minősítette, sem róluk azt be nem bizonyította s mégis „sértés“-ről beszél, vagyis ki nem írva, mégis valótlanosságokat, igazságtalanságokat vél látni — ő sért. Megengedem azonban, hogy akaratán kívül.

Bizony, ilyen alapon azt mondhatnám, hogy Predikátor nagy hibába esik: vádakról beszél, vádak akar vissza utasítani s íme ő vádol, sértést akar felfedezni s íme ő sért, „szeretetlenség-gel“ vádolja az Órállót s ő szeretetlenkedik, azt mondja, hogy az Órálló által használt fegyver „nem illendőség szerint való“ s ő használ ilyen fegyvert.

Mert ezt teszi Predikátor akkor, amikor az Órállót vádaskodással, sértegetéssel, szeretetlenséggel illetlenséggel illeti s ugyanakkor válaszul ilyeneket ír: „Tudok esetet, hol az evang. hivek — bár a templomot használják — megtagadják az adófizetést.“ Továbbá: „egy ellen tíz példát állítok, hol az evang. főkegyház elnyeli a ref. szórványt.“ „Pusztá szeretetből persze. No meg azért, hogy a ref. egyház kötelékéből kiszakítsa s éljen és hizzon az idegen hasznon. Mert minden panasz és baj forrása az adó, meg a stóla. S mert ezt merjük forszirozni, ezért estünk a szeretetlenség vádjába. Szeretetlen az Ev. Órálló.“

Mi ez Predikátor Uram? Az Órálló közleményeire adott e felelet mélyen bevilágít abba a légkörbe, melyben a két felekezet tagjai ma mozognak. E felelet azt árulja el, hogy a nagy-gerezsdi egyezés azért szűnt meg vonzónak lenni, annak követelményeit azért nem tartják meg egyik részről sem sokan, mert ma az életben a két felekezet emberei közül sokan a szeretetet úgy gyakorolják, mint Predikátor a *papíroson* és *írásban*: sértésre sértéssel felelnek, szeretetlenségre szeretetlenséggel reagálnak még ott is, ahol csak látszólagos a sértés, látszólagos az illetlenség.

Mondok én valamit ezekre a dolgokra. Hiszen én is prédikátor vagyok. Szabad hát ezekhez a dolgokhoz nyíltan szólanom. Kötelességem is. Én pl. azért, mert a templomomat használja, igénybe veszi valaki, idegen felekezethez tartozó ember, megadóztatván őt ezért, az adót megtagadja, még csak le sem szidom, hanem azt mondom neki: jól van barátom, nem akarsz terhet viselni, én azért látod, mégsem tagadom meg tőled a templomomat, vegyétek igénybe, ahányszor akarjátok, azért építették fel, hogy az emberek használják, hogy használják mindazok, akik abba belépni akarnak.

Azután pedig tudom én azt is, hogy a prot. lelkész fizetése nem nagy, nehéz az élete, de tudom azt is, hogy annyira nem mostoha, hogy a főkegyházában, vagy szórványában élő, másik testvérfelekezethez tartozó ember *stóla*-jának be nem fizetése esetén éhen halna. Az ő anyagi életének biztosítása mégis saját felekezetének anyaegyházán nyugszik.

Én aztán úgy cselekszem, hogy ha a másik felekezethez tartozó, de lelki gondozásomra bízott ember megtagadja az adót s igénybe venni óhajtja szolgálatomat, ezt a szolgálatot nem tagadom meg tőle, az adót nem követelem, a stólát sem kívánom, hanem eleget teszek lelkeszi kötelességemnek örömmel, hivatásszeretettel s ezzel rendszeren azt szoktam elérni, hogy ahhoz a másik felekezethez tartozó eddig velem szem-

ben idegenkedéssel viselkedő embert ez eljárásommal meghódítottam. Meghódítottam elsősorban személyiségem számára s egyéniségem által pedig az egyháznak is. Már pedig nem vitatható igazság az, hogy az egyház számára hiveket, szívesen adózó embereket mindig a pap személyisége gyűjti s tartja meg. Én ezt így tanultam meg Jézus evangéliumában. És hogyha az életben ezt meg tudom cselekedni és ha akad egy a másik felekezet szolgálatában álló lap, mely az én felekezetemen belül saját felekezetembeli embereim által elkövetett hibákat felsorolja, kritikát gyakorol felettük, akkor én, ha erre felelek, reagálok, akkor a papíroson, tollal, írásban sem teszek másként, mint az életben és itt is szeretetlenségre szeretettel válaszolok, sértésre nem felelek sértéssel.

Talán a Predikátornak is így illet volna cselekednie, ha mindjárt sértést, illetlenséget, szeretetlenséget is látott —, mi pedig bizonyításunk szerint nem volt — az Órálló eljárásában.

Az Evang. Órálló ezen a magaslaton áll s általam azt mondja, hogy Predikátor szavaira ez a felelete: hogy ha az evang. hivek közül bárki is megtette azt, amit Predikátor állt, ha a nagygerezsdi egyezés ellen oly sokan vétének az evang. hivek közül (1 ellen 10), legyen szíves jelölje meg azt a helyet, ahol ez történt pontosan, szereplő emberekkel s legyen róla meggyőződve, hogy az Órálló mindent megtesz, hogy ezek a visszaélések vagy megszüntessenek, vagy oda fog törekedni, hogy oly állapotok teremődjenek, amelyekben lehetetlen ily egészségtelen viszonylatoknak kifejlődése.

Ez alapon engedje meg Predikátor kiellenem azt, hogy az Ev. Órálló ott áll, hogy a saját embereinek hibáit sem szépíti, még csak nem is takarja. Kövessenek el botlásokat nagyok, legjobbak, kicsinyek, kövesse el maga a lap, ha rájön erre, mindig rá fog mutatni ezekre, ha kell kegyetlennek látszó szeretettel ezeket a hibákat meg is szünteti.

Befejezésül tehát csak annyit, hogy az, aki a saját hibáit is fel tudja ismerni, ezekre a hibákra objektíve rá tud mutatni, ez nagy jogosultsággal bír abban az irányban, hogy másban is kereshesse a hibákat s ha megtalálta, rámutathat sértés, szeretetlenség, illetlenség nélkül és erről feltehető nagy valószínűséggel, hogy objektíve másban is tud hibákat elbírálni s gyógyítani. Ezt akarta megcselekedni az Órálló a múltban, s ezt próbálja a jelenben s bármennyire elítéli őt Predikátor, ezt az „ujkori harcászati módszer“-t, az Órállónak ezt kell követnie a jövőben is.

Sipos András.

Kérelem és felhívás.

A protestáns, közelebről tehát ev. lelkészek anyagi boldogulásával, fizetésük s helyzetük javításával összefüggő minden tiszteséges eszme, praktikus gondolat megvalósításért kiált! Ily eszme bizonyára az is, melyet az ev. lelk. fizetésrendezési 150 tagu ad hoc választmány egyik tagja: Krahulecz Aladár grinádi lelkésztestver hozott, alulírotthoz intézett levelében, javaslatba, hogy t. i. a prot. lelkészek — illetékes fórumaik útján természetesen — kérjék és kívánják a „*Köztisztviselői*” címet es jelleget s evvel kapcsolatban ugy maguk, mint családtagjaik részére a magyar állami vasut összes vonalain a *vasuti féljegy* élvezetét, melyet tudvalevőleg legújabbban a hajóutakra is a „*köztisztviselők*” számára a folyamgőzhajózási társaságok egyenesen fölajánlottak.

E kívánság s az eszme megvalósítása ellen épen az egyetemes papság protestáns elvénel fogva is, azt hiszem, hogy sem egyetemes gyűlésünknek, sem esetleg a vegyes prot. bizottságnak, meg maguknak a lelkészeknek sem lesznek valamelyes egyházi vagy vallási alkotmányos vagy klerikus aggályai s így ezen a tétel is az igazságosság szelleme, mely szerint ily kedvezményes jegy vagy minden közszolgálateljesítőnek jár, vagy egyiknek sem, — diadalt arathat. A felekezeti tanárok s tanítóknak is van már féljegyök (családtagjaiknak még nincs, de lesz; legyen); de vajjon az iskolaszéki elnököket: a lelkészeket, az állam oszlopai ezen számottevő támogatóit, jog s igazság szerint szabad-e, lehet-e a köztisztviselőknak nyújtott fenti kedvezmény élvezetéből még sokáig *kirekesztve* tartani *főleg akkor*, midőn a felsegítő kéz munkája a lelkészek megélhetési biztosításának s gyermeknevelésének egyéb szomorú s tarthatatlan viszonylataiban ugy is oly kétségbeesítően késik az éji homályban!

Köztisztviselői jelleggel felruházottan, úgy vélem, hogy az állam részéről idővel *családi pótlékban* is részesülhetünk és így a más vallású s államvagyonilag kedvezményezett helyzetü *nem családos* róm. és g. kath. papokkal szemben megérdemelt előnybe is juthatunk. Quod faxit Deus!

Főlkérem ezután szeretettel a 150 v. 490. — lelkészfizetési ügyben szolidáris — lelkésztestvért, hogy Krahulecz eszméjét az esperességben idevonatkozó indítványok megtevése, s pártfogásával támogatni méltóztassanak.

Ugyszintén főlkérem a testvéreket Szontagh Sándor szepesváraljai ev. alesperes, igazg. tag azon indítványán való s a maga idején tettbe szökellő gondolkozásra, hogy a prot. lelkészek, bármely párthoz tartozó „*országgyűlési képviselőket ügyünk erélyes támogatására felkérjék*”. (Megjegyzem, hogy pld. Batthány Tivadar gróf és Csermák Ernő ellenzéki képviselő urak — még a politikai szakadás előtt — már előre ígérték, minden különösebb megkérés nélkül — becses támogatásukat).

Adná Isten, hogy így azután „*Tervezet*”ünknek (mely itt-ott nem helyesen használt megjelöléssel Lombos, vagy Lombos Krupecz félének neveztetik, holott az a *százötvenek* tervezete!) igazsága, helyessége, hovatovább mind jobban és jobban átjárja a szíveket s elméket egyházi s állami döntő tényezőknél egyaránt! Mert most még ugy áll a dolog, mintha sokhelyt még nem értenék igazságunkat, amelynek tengelye e két szó: „*gradatim és junktim*”, azaz — a megérdemelt stola-díjazások s egyéb ily hasonló szerzett javak, számonkívül hagyásával — mennél kisebb az alapfizetés, annál

nagyobb a korpótlék és megforditva, vagyis a voltaképeni fizetés mennyiségével emelkedik vagy süllyed a korpótlék, amely igazsággal bizonyára meg nem egyezik a prot. papi fizetésjavítás kétségkívül nehéz problémájának korpótékokkal — de az összes nem kongruás lelkészek teljes kihagyásával — tervezett legújabb s bejelentett állami megoldása. Van tehát okosan gondolkodni s tenni valónk elég! Fel tehát, és előre!

Testvéri szeretettel, *Krupecz István*
az ad hoc ev. lelk. fiz. mozg. ig. elnöke.

IRODALOM.

Megjelent az *Agost. hitv. evang. keresztyén vallástanítás a középfoku iskolákban* (Tanterv és Utmutatás) c. könyv. Irta *Hetvényi Lajos* soproni vallástanár. A Luther-Társaság könyvkereskedésében 2 K-ért kapható. Minden középfoku iskolában tanító lelkész és vallástanár hivatalból kapja meg a püspöki hivatalok útján. E vaskos mű maga is egy rendszeres paedagógiai munka, mely az „Utmutatás”-t abban az eszményi felfogásban értelmezi, mely nélkül a mai kételektől ostromolt s affelvilágosodott szellemtől elbizakodott ifjúság vallás erkölcsi nevelését keresztül vinni szinte lehetetlen. A tanítás, az ismeretgyűjtés e mű alapeszméje szerint csak eszköz; a bibliai eszme befogadása, egyéni elmélyesztése a fiatal lelkekben s bennük egy keresztyén világnézet kialakítása a cél. Ez legyen a mai öntudatos vallásoktatás punctum salience. A mű egy függelékét is nyujt a szülői ház, a társadalom, az istentisztelet, a belmissziói munkásság, és az ifjúság lelképásztori gondozásáról. Ugy érezzük, hogy a Tanterv és Utmutatás hivatva van arra, hogy a középiskolai ifjúság vallás erkölcsi nevelésében egy terméke nyebb szellem uttoróje, egy a jó földbe esett mag legyen. Az elmaradhatatlan siker koronázza a tudós szerző nagy szorgalmát és fáradságát.

B E L É L E T.

Klerikális szellem az állami népiskolákban.

Az állami népiskolák állami pénzen fentartott róm. kath. felekezeti népiskolák. Hivatalosan ugyan óvakodnak felekezeti jellegük kidomborításától, titokban azonban hűséges, alázatos szolgálói a pápas egyháznak. Aki talán tulzottnak tartja ez állításokat, azt győzze meg e sorok írójának szomorú tapasztalata.

A stószai állami népiskolában minden tanítás keresztvetéssel kezdődik és végződik (kivévelt képez természetesen az ev. tanulók vallásórái). Hivatali elődöm (Martony Elek, jelenleg budapesti vallástanár) erélyes átiratban igyekezett az iskolai gondnokságot a dolog helytelenségéről és törvényellenességéről meggyőzni — eredmény nélkül. Magam is felszóltam — sine ira et studio — egy gondnoksági gyűlésen a keresztvetés helytelen szokása ellen s akkor egy gondnoksági tag (intelligens, világlátott ember) így válaszolt: Uram, a mi vallásunk sérelme volna, ha gyermekeinknek az imádkozásnál el kellene hagyniok a keresztvetést.

Még cifrább dolognak voltam a napokban tanuja az évzáró vizsgán. A gondnoksági elnök (a helybeli róm. kath. lelkész) így buzdította a gyermekeket vallásosságra: „A vakációban is szorgalmasan járjatok a szent misére” (sic!).

Lehet-e, szabad-e csodálkozunk, hogy fogytonfogy hiveink száma, ha ily merészen lép fel ellenünk a pápás egyház?

Nem, csak *kérve kell kernünk evang. egyházainkat, hogy ne államosíták iskoláikat*, mert aki-é az iskola, azé a jövő. Az állami iskolák pedig állami pénzen fenntartott róm. kath. felekezeti iskolák.

Stósz. Hoffmann Károly, ev. lelkész.

*

Ennél nagyobb baj az, hogy az ily államosított iskolákban saját embereink sincsenek mellettünk. Péter apostolként verik mellüket, ha az intézet államosításáról van szó s amint az megtörtént, mielőtt a kakas megszólalna, háromszor s Isten tudja hányszor megtagadnak minket s intézményeinket.

Szerk

A budapesti evangélikus egyházmegye közgyűlése.

(Az ev. egyetemi fakultás és az ev. teológiák egyesítése.)

A budapesti evangélikus egyházmegyének június 21-én volt az idei közgyűlése, amelynek különös fontosságot adott az a határozat, amelyet az evangélikus egyetemes fakultás ügyében hozott. A tárgy Raffay Sándor teológiai tanár és budapesti lelkész indítványa alapján került szönyegre. A közgyűlés nagy érdeklődés mellett folyt le a Deák-téri ev. egyházi diszteremben. Jelen volt a közgyűlés összes tagja, akik között a hazai evangélikus egyházi élet számos országos nevű szereplője van. Kaczián János főesperesen és dr. Wagner Géza egyházmegyei felügyelő, mint a gyűlés elnökei kívül ott volt: Scholtz Gusztáv püspök, mint a budai ev. egyház lelkésze, dr. Zsigmondy Jenő udvari tanácsos, egyházkerületi felügyelő, mint a pesti ev. közegyház felügyelője, dr. Sztéhló Kornél udvari tanácsos és egyetemes ügyész, mint a budai egyház felügyelője, dr. Polner Ödön miniszteri tanácsos, Raffay Sándor teológiai tanár és Deák-téri lelkész, dr. Széleányi Aladár, dr. Liedemann Frigyes, s többen az egyházmegye vezető férfiai közül. Dr. Wagner Géza világi elnök megnyitó szavai és Kaczián János főesperes kimerítő jelentésének köszönettel való tudomásul vétele után az ülés jóváhagyta az egyházmegyei számadásokat és az 1913. évi költségvetést, ugyiszintén tudomásul vette az egyházkerületi számadásokat és költségelőirányzatot is.

Ezek elintézése után állott fel általános érdeklődés mellett szólásra Raffay Sándor. Vázolta a kívánalmaknak megfelelő lelkészképzés fontosságát. A református egyház már kivivta magának a debreceni egyetemi fakultást és a pozsonyi egyetem felállítását is már biztosítja a törvény. Az evangélikus egyház soha és semmi szín alatt nem mondhat le arról, hogy mint a nemzeti kultúra egyik első harcosa ne kapjon egyetemi fakultást. Az egyházmegye keresse meg az összes egyházmegyéket, hogy az ügyet tárgyalja és a kerületi gyűléseken az ev. egyetemi fakultás sürgetése mellett egységesen állást foglaljon. Erős a meggyőződése, hogy a fakultás felállítása lehetséges is. Ugy van tájékozva, hogy az a legjobb módszerben halad és a közoktatási kormány sem zárkózik el a kérdés megoldása elől.

Raffay Sándor nagy tetszéssel kísért indokolásában szót tett a jelenlegi teológiai akadémiák egyesítésének ügyét is, amit szintén meg kell és meg lehet csinálni, mert a pozsonyi és soproni akadémia — információja szerint — nincs az egyesítés ellen. Az egyházmegyék egyetemes állásfoglalása céljából előadta határozati javaslatát, amelyet a közgyűlés egyhangulag

elfogadván, kimondotta, hogy a budapesti egyházmegye a magyarhoni ev. egyházegyetem országos és egyházi törvényeken alapuló jogainak és igényének tartja, hogy számára, a református testvéregyháznak megfelelően egyetemmel kapcsolatos teológiai fakultás állíttassék fel. Evégből megkeresi a többi egyházmegyét, hogy a felállítandó ev. teológiai fakultás ügyét a felettes hatóságoknál szorgalmazza. A maga részéről felkéri a bányai egyházkerület közgyűlését, hogy az egyetemes egyház útján a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumnál sürgesse meg a felállítandó fakultás dolgában egyházunk illetékes tényezőivel leendő tárgyalás megindítását. Az egyházmegye meggyőződése szerint a fakultás kérdésével a teológiai akadémiák egyesítésének kérdése szorosan összefügg. Három teológiai főiskola fenntartását sem a hallgatók létszáma, sem az anyagi erők fogyatékos volta, sem az egyház jól felfogott érdeke nem teszi szükségessé avagy kívánatossá. Az egyházmegye megkeresi úgy a többi esperességet, mint különösen a bányai egyházkerület közgyűlését, hogy a most fennálló három teológiai főiskola egyesítésének s ezzel kapcsolatosan egyrészt teológiai fakultás létesítésének, másrészt teológiai szemináriumok felállításának a kérdését tüzzék napirendre és a felettes hatóságoknál a kérdések mielőbbi megoldását szorgalmazzák.

Dr. Sztéhló Kornél hozzájárul az indítványhoz, helyeselve olyan irányt, amelylyel pozitívabb eredményt érnenek el Régebbi törekvés a budapesti egyetemen a a fakultás felállítása volt. Legujabban Debreczenben a reformátusok láttak neki erősen és sikeresen fakultások felállításához. A dolog úgy áll, hogy az állam nem akar két protestáns fakultást. Ez az oka annak, hogy a debreczeni egyetemmel a szerződés megkötése tudomása szerint még nem történt meg. Gyakorlati értékű akció az lesz, ha az egyház a teológiai akadémiája részére kér fakultási jogot. Az egyesítés dolgát szintén helyesli. Morhács Márton lelkész az egyházközségi gondnokok választása ügyében tett előterjesztést, Majba Vilmos lelkész pedig az egyházközségi segélyalapok létesítése ügyében referált. Több belügy elintézése után a közgyűlés véget ért. Utána az egyházmegye gyámintézete ült össze. Itt Kaczián János egyházi elnök beszámolt az egyházmegyei gyámintézet világi elnöki tisztségére érkezett szavazatokról. Ezeket szintén világi elnökké egyhangulag és nagy lelkesedéssel dr. Wagner Géza egyházmegyei felügyelőt választották meg.

Lelkésziktatás. Lélekemelő ünnepély volt f. hó 23-án az őszárdi (Nógrád m.) egyházban. Ekkor iktatta hivatalába a nógrádi főesperes helyettesítésében Csövény Géza kétbodonyi lelkész a Gaál Mihály örökébe megválasztott új lelkészt Horeczky Aladárt. A felavató beszéd, melyet óriási közönség hallgatott meg, nagy hatással volt a gyülekezetre. Az oltári szolgálatot Meskó Károly gutai lelkész végezte, aki nagyhatású magyar szászkei beszédet is mondott. Végül a gyülekezetet az új lelkész megáldotta. Az ünnepélyes aktus után közebed volt, melyen a környékbeli lelkészek nagy számban az egyház vendégei voltak.

Gyász eset. Hamel Nándor a bácsmezei feketehegyi evang. egyháznak érdemekben megöszült, nyugdíjba vonult lelkésze, június 15-én Ujvidéken 77 éves korában elhunyt. Áldott legyen emléke miközöttünk!

Geduly püspök Eperjesen. Az eperjesi ev. theol. akadémián a f. hó 17—19. napján tartott szak- és lelkészi vizsgálaton Geduly Henrik püspök elnökölt. A Theol.

Otthon⁶-ban volt szállva. E vizsgálatokon a püspök a legnagyobb figyelemmel volt úgy az ifjak feleleteire, mint a tananyagának a tanárok által való kezelésére, annakbelső szellemére és külső terjedelmére. Az eredmény fölött teljes megelégedésének adott kifejezést. A szakvizsgálatot jeles eredménnyel megállotta: Kozlay Kálmán, Marcsek János és Mikulás Jenő. — jó eredménnyel Kuszy Adolf és Labossa Lajos. Öten elégséges osztályzattal képesítették. Javítóvizsgálatra 6 ifju utasított. Lelkészi vizsgálatot tett Heinecz Lajos jeles és Langos János jó eredménnyel. Különbözeti vizsgálatot tett Szeberényi Lajos volt róm. kath. lelkész és több éven át az insbrucki jezsuita theol. fakultás növendéke jeles eredménnyel. Az alapvizsgálaton Baron János, Stadtrucker Gyula és Kettenbach Jakab jeles, Jurányi Lajos és Markusovszky Endre jó osztályzattal képesítették. Egy ifju javító vizsgálatra utasított. Időközileg a püspök több koll. intézmény dolgában is tárgyalt az illetékes tényezőkkel és minden irányban terjesztette ki körültekintő figyelmét a koll. tanintézetek és intézmények fölvirágoztatására. Brassói és árva canonica visitatio-nális utjának fáradozmai alig voltak rajta észrevehetőek. Csütörtökön a reggeli gyorsvonattal hagyta el városunkat. A szeptemberi szak- és lelkészi vizsgálatokon is ő fog elnökölni.

A nagy- és kisveszverési egyház Dénes Géza volt uradalmi erdőfelügyelő és egyházfelügyelőnek távollabi vidékre történt eltávózkodása és leköszönése folytán nagy lelkesedéssel megválasztotta új felügyelőjét. *Szentirányi* József bejei nagybirtokos és több egyház felügyelője személyében, ki is az állást azon feltétellel fogadta el, ha melléje nevezett egyház másodfelügyelőjéül megválasztja dr. Koricsánszky Márton tornaaljai ügyvédet. Ezen kérelemnek teljesítése után nevezett egyházfelügyelők június hó 16-án nagy ünnepélyesség keretében régi iskolatársuk és földjök, Linczényi Lajos helyi lelkész által lettek hivatalukba beiktatva. Hogy ezen neves két egyházfelügyelőt nemcsak hagyományos egyházszereket fogja irányítani egyházi tisztségükben, mint nagyszabású beszédeikben azt ki is nyilvánították, hanem áldozatkészség is, annak nyomban a közgyűlésen is tanujelét adták, amennyiben a felügyelő 400, a másodfelügyelő pedig 100 K adományával gyarapította az egyház oltári alapját. Áldás és siker koronázza az egyház mezején kifejtendő munkásságukat.

Vigilantibus iura! A balassagyarmati áll. elemi iskolában megüresedett az igazgatói állomás. A kultuszminisztérium hivatalos pályázatában kiírták, hogy ezen állás csakis róm. kath. egyénnel fog betölteni, dacára annak hogy ezen intézetnél néhány év előtt zsidó vallású igazgató volt s az összes lakosság 2/5-ét teszik a róm. katolikusok. Az intézetben vannak érdemes prot. vallású tanerők, de ezek az igazgatói előléptetésben nem részesülhetnek, mert véletlenül nem róm. kath.-ok. Az állami iskolákban mutatkozó ezen eljárás nyilván sérelmes. Méltánylandó az államnak az a loyaltása, hogy az állami iskolák tanítóinak kinevezésénél tekintettel van az egyes hitfelekezetekre is, ámde épen az igazgatói állást mintegy kisajátítani a róm. kath. vallásuk részére, s azokból emiatt az evangélikusokat a priori kizárni még sem járja. Résen kell állanunk jogaink védelmében, mert ilyen eljárás mellett ma-holnap az állami iskolák összes igazgatói csakis a róm. kath. vallásukból fognak kineveztetni. — *Vigilantibus iura!*

Harangavató. A nagygyimóti evang. leánygyimóti ház június hó 16-án, vasárnap örömmünnepet ült. A három évvel ezelőtt felszentelt új templomának tornyában levő két harang egyikét nagyobb — több mint öt méter-mázsás sulyval — kicserélvén, azt ekkor adta át magasztos rendeltetésének. Az ünnepély, amelyen jelen volt az egyház apraja-nagyja, sőt vidékről is számosan, délelőtt 10 órakor gyülekezeti közénekkel vette kezdetét. Azután *Balogh* István vanyolai lelkész az oltárnál buzgó imát mondott s szentigéket olvasott. A felavatást esperesi megbizásból a homokbödögei anyagyülekezet lelkésze, *Takács* Elek végezte, aki a 95. zsoltár 6—8. versei alapján magasan szárnyaló beszédben vázolta a harangok szerepét a keresztyénség vallásos életében s elismeréssel adózott a kis gyülekezetnek, amely példa-szerű áldozatkészséggel, fenkölt hitbuzgósággal pár év leforgása alatt új templomot, iskolát, tanítói lakot emelt, s ezt új harang szerzésével koronázta meg. Dicsérőleg szólott a nőgyülekeletről, amely a harangavató alkalmára a templomot izlésesen kifestette. Áhítatos figyelemmel hallgatott beszéde bevezető része után a gyülekezet agilis tanítójának, *Petter* Viktornak vezetésével az iskola növendékei szép karéneket adtak elő. *Tatay* Lajos bakonytamási lelkész alkalmi vonatkozású beszédben egy fiatal egyházkező anyát áldott meg kisedével. Végül *Nagy* Sándor gecei lelkész bűnbánatra indító beszéd után urvacsorát osztott a jelenkező híveknek. Istentisztelet után az egyház vendégei a tanítói lakon felszolgált ebédre voltak hivatalosak. Érdemesnek tartjuk a megörökítésre, hogy a 30 évvel ezelőtt alakult, mintegy 350 lelket számláló gyülekezet az utóbbi három év alatt majd 40.000 koronát fordított egyházi célokra, a legnagyobb részben saját erejéből. Ha minden gyülekezetünkben ilyen erős gyökeret verne az egyházszereket, ilyen magasan lobogna az egyház ügyért való lelkesedés lángja, a küzdelmes múlt után nyugodtan nézhetnénk evangélikus egyházunk jövője elé. Gimóti hittestvéreink megérdemlik, hogy tisztelettel emlegessük őket, s buzgó áldozatkészségüket például állítsuk oda, minden evangélikus ember elé. N. P.

Tanítói gyűlés. A pestmegyei evang. esperesség tantestülete június hó 25-én tartotta meg rendes évi közgyűlését Budapesten a Deák-téren. Ének és rövid ima után *Sárkány* Béla főesperes magvas beszéddel nyitotta meg a közgyűlést, amelyben visszapillantást vetett a 10 éves multra, amely időben ő mint elnök az egyesület élén állott. Elnöki székétől megváltik, mert a testület ezentul saját kebeléből választ elnököt, azért megköszöni a bizalmat. *Perényi* Rezső alelnök üdvözlő a megjelenteket s előterjesztette évi jelentését. Majd az előadásokra tértek át. *Gábel* Lajos fővárosi tanító ismertette a *Gábel*-féle irva-olvasás tanítási módszerét. *Fehérkutiné Szilárd Margit*: A néptanító társadalmi helyzetéről értekezett igen kedvesen és meggyőzően. A tisztikarnak mandátuma lejárván, megejtették a tisztújítást. Elnök lett *Perényi* Rezső, alelnök *Ferencz* József, pénztáros *Dávid* Béla, főjegyző *Kiszely* János, aljegyző *Lengváry* Zsigmond. A közgyűlés után társas ebéddel zárták be az összejövetelt.

A modori ker. ág. h. ev. leánynevelő-intézet ünnepélye. Ezen ritka ünnepélyhez közel s távolból, az intézet fényesen díszített s a kerületi elnökségen kívül ezuttal először *Hollerung* Károly főesperes festett életnagyságu arcképével ellátott tágas tornacsarnokában megjelentek f. évi június hó 22-én d. u. 3 órakor az intézet számos tisztelői, kis- és nagybizottság tagjai, a

tanítónői kar teljes számban, a növendékek s azok szülei és rokonai s Boruta Pál Modor város polgármestere élén a város közönségének színe-java. Az intézet 10 éves fenállása alkalmából tartott magasztos ünnepély a „Szállj szívünkbe szent igazság“ című 4 szólamu intézeti karének sikerült eléneklésével vette kezdetét. Dr. Baltik Frigyes püspök ur magasröptű imája s üdvözlő szívből jövő s szívhez szóló szavai után, Brand Vilma intézeti igazgató nála megszokott ékes nyelven előadta a leánynevelő-intézet keletkezésének történetét, mely intézetnek alapja 20 koronával indult meg s melynek keletkezési szalai 20 éves multba nyulnak vissza. Cíio a történetírás muzsája számára megörökítette jegyzeteiben s előadásában az evang. leánynevelésre roppant nagy fontossággal bíró intézetnek keletkezését, fejlődését s létesítését. Megemlékezett fejtegetéseiben Hollerung Károly esperes s a kerületi elnökség az intézet létesítése körül szerzett bokros érdemeiről, az intézetet óhajtó versengő városokról, Csemez és Andreae tekintélyes, ezrekre rugó alapítványairól, a kerületi gyűlések határozatairól az intézetre vonatkozólag, az elnökség mindenkori jóindulatáról s áldozatkészségéről. Modor sz. k. város s a két evang. egyház tekintélyes áldozatairól, a telek megvásárlásáról, Kittl és Grazl építőmesterekről s előadta, hogy az intézet kezdetben csak 70.000 K-ba került, újabb befektetések után 106.000 K-ba s a tornacsarnok s a most felemelt betegpavillon költségeivel az intézetre fordított összeg 204.000 K-ra rug, melyhez a kerületen kívül az egyetemes gyűlés és a város is hozzájárult. A benlakók száma kilenccel kezdődött s jelenleg 52-re emelkedett. Sok jelentkezőt évente vissza kell utasítani. Brand Vilma intézeti igazgató két bensőségteljes óhajjal zárta be lebilincselő érdekes szabad előadását, hogy kívárná, hogy a 4 osztályt végzett növendékeket jövőben gyakorlati, gazdasági s zenei kiképzésre még két éven át lehetne benmarasztani az intézetben s vajha a jövőben is megtisztelné az intézetet a ker. elnökség s a szülők és intézet tisztelői nagybecsű jóindulatukkal s támogatásukkal. A leánynevelő-intézet nagybizottsága részéről beszélt az előadó asztalnál dr. Sziklai Ottó pozsonyi ügyvéd. Ünnepélyes pillanat következett ezután. Hollerung Károly esperes könnyeket fakasztó módon emlékezett meg az intézet derék tantestületéről s 10 éves áldásos működéséről. Egynehány tanítónő csak rövid ideig működött, részben férjhez ment, részben eltávozott, 3 tanerő azonban 10 év óta egyfolytában az intézet szellemi nívójának emelésén fáradozik. Még pedig: Brand Vilma igazgatónő, Szlujka Ella tanítónő, Benedicty Szerén állandó zenei tanerő. Áldásos egyetértő 10 éves modori működésük emlékére az intézet nevében egy-egy aranyláncot nyújtott át, annak jeléül, hogy az intézet elnöksége ezen három fénythozó tanerőt halálukig kívánja mintegy hozzáláncolni az intézethez s az igazgatónőnek ezenfelül kívánta, hogy jövőbeli működésében minél több rózsa és minél kevesebb tövis legyen osztályrésze. Modor város közönsége részéről Boruta Pál polgármester beszélt nagy hatással s megígérte a jövőt illetőleg is az intézet anyagi és szellemi támogatását. Raffay Sándor budapesti ev. lelkész, mint következő szónok az intézeti növendékek szülei részéről mondott keresetlen hálaszavakat az előadói asztal felől. A volt intézeti növendékek nevében Wenk Margit jelenleg végzett III. éves pozsonyi képezdész növendék beszélt. Lenhardt Nelly volt növendék az ünnepi szónoklatok után zongorán nagy ügyességgel és pontossággal adta elő a „Perpetuum mobile“-t Weberiől s

utána páratlan hatást gyakorolt a hallgatóságia a „Csodaszarvas“-ról szóló rege a III. és IV. éves növendékek által sikerült előadása és eléneklése, végül emelte a jól látogatott ünnepély fényét Lisztnek: „VI. Rhapsodia“ című Zsarnovitzky Emilia volt növendéknek sikerült zongorajátéka. A Hymnus eléneklésével véget ért a feledhetetlen modori leányiskolai 10 éves emlékünnepély. — Este 7 órakor a vendégek tiszteletére az intézet tágas verrandájában közös vacsora volt s este 8 órakor pedig a jubileumi ünnepély fénypontja: „A négy évszak“ fényes, látványos színmű előadása következett, mely gyönyörű élőképekkel, szavatokkal, énekszámokkal s közbeeső művészies jelenetekkel, nemzeti s egyéb táncokkal ellátva, óriási hatást gyakorolt a nézőközönségre, mely a színmű szerzőjének, Mihályffy Zoltán urnak és a szereplőknek viharos éljenzést, elismerést és virágot hozott jutalmul s az ifjúsági segélyalap részére 320 K-t eredményezett. — Másnap, f. évi június hó 23-án az ünneplő közönség s az intézeti ifjúság s a tantestület jelenlétében az evang. templomban istentisztelet tartatott, melynek ünnepi szónoka dr. Baltik Frigyes püspök volt, ki „Bizzurk az Isten segédelmében, szeretetében és hűségében“ jelige alatt nagyhatású egyházi beszédet, buzgó imát és áldást mondott.

Krahulecz Aladár, ev. lelkész.

Theol. szakvizsgák. A pozsonyi theol. akadémián a theol. szakvizsgák ez évben június 17-én tartattak meg dr. Baltik Frigyes elnöklete alatt. A kilenc jelölt közül kettő visszalépett, heten a vizsgát megállották. Jelesen tették le a szakvizsgát Szücs Sándor és Scherer Lajos. Három jelölt Szücs, Scherer és Rafanidesz a papi vizsgát is letették s Scherer bazini segédlelkésznek, Rafanidesz nagyszalotnai administratornak ordináltattak. Szücs Sándor pedig Baltik püspök oldala mellé kerül, mint püsk. segédlelkész. Pozsonyól Baltik püspök Modorba utazott, ahol a leányiskola vizsgáin és 10 éves jub. ünnepélyén vett részt.

Örömmel konstatáljuk, hogy egyházunkat és iskoláinkat érdeklő művek elárúsítás céljából újabban a Luther-Társaság könyvkereskedésében összpontosulnak. Legutóbb két új hivatalos munka bizományi kezelésével bízott meg a Luther Társaság könyvkereskedése. Ezen munkák a következők: 1. „Ág. h. ev. ker. vallásoktatás a középfokú iskolákban, közléteszi az Ág. h. ev. egyetemes tanügyi bizottság.“ „A magyarországi ág. h. ev. egyetemes egyház levéltárának jegyzéke I. kötet 1791 évig.“ Mindkét Munka fentvezett könyvkereskedésben egyenkint 2 K. ért kapható.

Megjelent az „Igehirdető“ 7. füzeté. Egyházi beszédek gyűjteménye legjelesebb evang. és ref. egyházi szónokaink to lából. A havonként megjelenő „Igehirdető“ évi előfizetési díja 12 K. Kiadóhivatal Nagybányán, Hid-utca 19. szám.

Pályázatok és hirdetések.

Pályázat. A brassói magyar evangélikus egyház-közönség segédlelkészt keres, akinek teendői közé tartozand a hitoktatás is.

Fizetése lakáson kívül évi ezer korona. Mellékjövedelem évi 800 korona. Akik ezen állásra reflektálnak, jelentkezzenek mielőbb a brassói magyar evangélikus lelkészi hivatalban.

Pályázat. A gömői ág. hitv. evang. egyház-megyébe kebeleztetett magyar és tót nyelvű **derencsényi** egyházban a **lelkészi** állás megüresedvén, arra pályázatot hirdettek.

Ezen állással a következő javadalmazás van összekötve: 1. Négy szobából álló lakás, mellékhelyiségekkel, kertekkel. 2. Az egyháztól készpénz, gabona, föld, rét, palástdíj 690 K 42 f-re értékelve. 3. Állami kiegészítés 909 K 58 f.

A kellően felszerelt jelentkezések az alólirott főespereshez *folys évi július 4-ig* küldendők be.

Terray Gyula s. k., főesperes, udv. tanácsos. 3-2 Kubinyi Géza s. k., egyházm. felügyelő.

ROBERTSON FRIGYES VILMOS EGYHÁZI BESZÉDEI.

Fordította: **CZEGLÉDY SÁNDOR**,
nagyassalói ref. lelkész, theol. magántanár.

Ára portóval együtt **6 K.**

Kapható: **KÓKAI LAJOSNÁL, BUDAPEST,**
IV. KÁROLY-UTCA I. TELEFON: 74-94.

**VASÁRNAPI
ÚJSÁG**

ELŐFIZETŐK RÉSZÉRE
DÍSZES KARÁCSONYI ALBUMÁT.

Minden újonnan belépő előfizető ingyen kapja a Vasárnapi Újság díszes karácsonyi albumát.

Mutatványszámokat kívánatra mindenkinek küld a «Vasárnapi Újság» kiadóhivatala, Franklin-Társulat, Budapest, IV. Egycetem-utca 4. sz.

Hirdetések felvételnek

! Protestáns gyülekezetek és iskolák !

rendeljük meg
iskolai- és gyülekezeti könyvtárak
számára a

„Prot. CSALÁD ÉS ISKOLA” könyveit.

Mindenki megtalálja benn a magáét

Minden kötet irodalmi értékű alkotás

■ Ajándék- és jutalomkönyveknek különösen alkalmas. ■
I. évfolyam.

Gyermekeknek:

1. Pósa Lajos: Aranyliget. (Vers)
2. Dingha Béla: Hol volt, hol nem volt. (Mesék)
3. Albert József: Túl az óperencián. (Mesék)

Ifjúságnak és felnőtteknek is:

4. Hamvas József: Mesés történetek. (Elbeszélések)
5. G. urácz Ferenc: Hősök kora. (Elbeszélések)
6. Borsos István: A gályarabok története.

7. Dr. Masznik Endre: Képek az ókori ker. egyház történetéből.
8. Gagyay Dénes: Mária nővér. (Kisregény.)
9. Babay Kálmán: Nádfeleles hazák alatt. (Elbeszélések)

10. Stráner Vilmos: A biblia az életkönyve. (Ismeretterjesztő)
11. Farkas Mihályné: Történetek az életből. (Elbeszélések)
12. Kapi Béla: A boldogság könyve. (Jellemképző munka.)

Egy évfolyam 12 korona.

Egy kötet vászonkötésben 1.20 K. diszkötésben 1.80 K.

(Postaköltség 20. fillér.)

Gyülekezeteknek az évfolyamot megtekintésre megküldi a kiadóhivatal

Szerkesztő:

KAPI BÉLA ev. lelkész
Körmend

Kiadó:

WELLISCH BÉLA
Szentgotthárd.

Korszakalkotó újítás az írógéptechnika terén

Automatikus váltó!

Az írássebesség 50%-os fokozása!

Csodás előny

A látható írásu nem szalagos 15. sz. YOST

1912. évi modellje

az automatikus váltás folytán a legkönnyebben,
a leggyorsabb írásra alkalmas írógép.

Nagy betűk és jelek leírásánál a kéz nincs többé lekötvél!

A szököz (spácium), a váltó beállítása, a kocsitovábbítás,
váltóvisszaállítás automatikusan történik.

Nem drágább a rendes gépnél.

Kérje véfelköfelezettség nélkül e gép bemutatását.

KÁLDOR M. YOST IRÓGÉP RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
igazgató. BUDAPEST, NEW-YORK-PALOTA

NOVOTNY ANTAL
harangöntőde és
vasharanglábgyár
Temesvár, Gyár-
város.

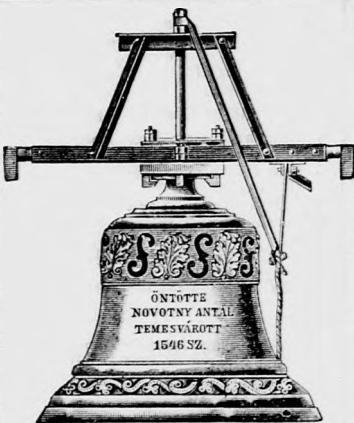
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

új modoru áflyukasz-
foff harangjait,

melyek felső részükön a hegedűhöz hasonló 8 alakú nyílásokkal vannak ellátva s ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint a régi modorok. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1886. orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

Orgonaépítési műintézet

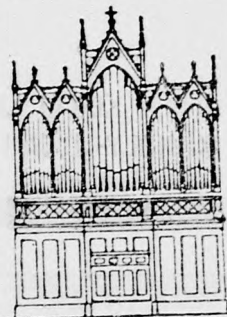
Rieger Ottó

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest VII, Garay-utca 48

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntetve. —

Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós, nemeshangú orgonákat szállít. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a király orgonáját amely mű 80 változatú és villanyerőre van berendezve — szállított. — Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat lelkiismeretes pontossággal teljesít

- ☒ Tervezeteket és mintarajzokat ☒
☒ kívánatra díjmentesen küld. ☒

Költözködés előtt.

A raktáramon levő órákat, evőeszközöket, valódi 13 próbás ezüst, valamint alpacca-ezüst disztárgyakat, arany ékszereket és Urasztal-szerelvényeket

gyári áron árusítom.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész.

Budapestben, Erzsébet-körút 29. I. emelet.

Nagy képes album-árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

